

ชื่อผลงานวิจัย (ไทย)

รายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ระยะที่ ๒ จังหวัดตราด

ชื่อผลงานวิจัย (อังกฤษ)

-

ชื่อนักวิจัย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ปีที่ผลงานวิจัยเสร็จ

2556

ประเภทของงานวิจัย

ครูและบุคลากรทางการศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยอละพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กกลุ่มปัญญาวิทยาคาร อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราดในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาต่อยอดจากโครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ระยะที่ 1 เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาครูและพัฒนาคูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก : ศึกษากรณีโรงเรียนกลุ่มปัญญาวิทยาคาร อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก 2) ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก และ 3) ถอดบทเรียนการดำเนินงานการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กดำเนินงานวิจัยโดยอาศัยการประเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาการทำแบบสำรวจ โดยใช้เทคนิคการประเมินแบบเร่งด่วน (RRA – Rapid Rural Appraisal) ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับการสำรวจความต้องการในด้านปัจจัยต่างๆ ของผู้บริหารและครูต่อการบริหารสถานศึกษาเพิ่มเติม รวมถึงการประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจของครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยทำการสำรวจครูและผู้บริหารทุกคนที่เข้าร่วมการวิจัยและ

ใช้เครื่องมือวงจรคุณภาพ PDCA เป็นฐานในการจัดการเรียนการสอนตามแบบประเมินตนเองของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักการ ได้แก่ กระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยยึดหลักของตรรกะ ความสมเหตุสมผลเทียบเคียงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องควบคู่ไปกับข้อมูลที่ได้จากบริบท (Context) และจากการใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบ (Descriptive Statistics)

จากการวิจัยและพัฒนา ระยะที่ 1 พบว่า รูปแบบการพัฒนาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนกลุ่มปัญหาวิทยาคาร อำเภอแหลมทอง จังหวัดตราด เป็นการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมาในลักษณะพนักเรียนมาเรียนร่วมกันทั้งหมด จัดการเรียนการสอนโดยรวมนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นเดียวกันของทั้ง 5 โรงเรียน มาเรียนรวมในชั้นเดียวกัน และพัฒนารูปแบบเป็นการบริหารจัดการร่วมกัน มีรูปแบบ “การรวมโรงเรียนและรวมชั้นเรียน แบบศูนย์การเรียนรู้” มีรูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ภายใต้อุดหนุนสำคัญของความเป็นเครือข่ายโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนซึ่งมีวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันระหว่างคณะครู ผู้บริหารสถานศึกษาและชุมชน มาเป็นหลักคิดสำคัญในการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา ควบคู่กับการนิเทศ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งภายในเครือข่าย ในรูปแบบขององค์คณะบุคคลในการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน เนื่องจากเมื่อมีการจัดการศึกษาแบบศูนย์การเรียนรู้ คณะผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 โรงเรียน ก็มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอนของคณะครูมากขึ้น ในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการนอกจากนี้ยังมีการนิเทศภายนอก โดยกลุ่มโรงเรียนได้มีการประสานความร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบนิเทศการศึกษาในรูปแบบเครือข่าย หรือมีกระทั้งการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มปัญญาวิทยาการยังอาศัยการส่งตัวแทนไปร่วมประชุม หรือเข้ารับการอบรมแล้วนำกลับมาถ่ายทอดคณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาท่านอื่นๆ

📄 คำสำคัญ

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน, การประกันคุณภาพการศึกษา, กลุ่มปัญญาวิทยาการ

📄 ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล

ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ได้กไทย เก่ง ดีดี มีสุข แต่ในปัจจุบัน ระบบการศึกษาของสังคมไทยกลับประสบปัญหาวิกฤตด้านคุณภาพการศึกษา หลายฝ่ายต่างมองว่าคุณภาพครูจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะกอบกู้คุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น เพราะเป็นผู้ที่ขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยตรง แต่ผลผลิตของระบบการศึกษาในปัจจุบันกลับสะท้อนถึงคุณภาพครูที่ยังต้องพัฒนา และมีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการพัฒนาครูอย่างจริงจัง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ จึงเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน และในปัจจุบันโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย กำลังมีแนวโน้มกลายเป็น

โรงเรียนขนาดเล็ก และมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนเป็นส่วนใหญ่ของประเทศ สาเหตุเนื่องมาจากอัตราการเกิดของประชากรลดลง ทำให้จำนวนเด็กที่เข้าเรียน ชั้นประถมศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานของแรงงานชนบท รวมทั้งการคมนาคมที่สะดวกขึ้นทำให้ผู้ปกครองที่มีศักยภาพนิยมที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนในเมืองซึ่งมีความพร้อมในปัจจัยต่างๆ และมีชื่อเสียงมากกว่า รวมทั้งโรงเรียนเอกชนที่มีชื่อเสียงในตัวเมืองก็ใช้วิธีจัดบริการรถรับ-ส่ง เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทาง ทำให้โรงเรียนประถมศึกษาในตำบลชนบทหลายแห่งกลายเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก

จากข้อมูลจำนวนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีงบประมาณ 2553 มีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 31,424 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 300 คนลงมา จำนวนถึง 25,327 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 80.60) ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา จำนวน 14,397 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 45.82) หรือมากกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาด้านคุณภาพในหลายๆ ด้าน ปัญหาขาดแคลนครูและบุคลากรเป็นปัญหาใหญ่อย่างหนึ่งของโรงเรียนขนาดเล็ก หลายโรงเรียนมีครูไม่ครบชั้นเรียน ครูคนเดียวต้องสอนหลายระดับและหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำให้ครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ขาดโอกาสในการพัฒนาในด้านต่างๆ จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา จากผลประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) พบว่าคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหา คือ มีโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินของ สมศ. ในรอบที่ 2 กว่า 500 โรงเรียน โรงเรียนเหล่านี้คือโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนโดยเฉพาะการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา เพราะการมีครูที่มีคุณภาพย่อมส่งผลต่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก
2. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก
3. เพื่อติดตามผลการดำเนินงานการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก

ขอบเขตของการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก การจัดทำแผนและกำหนดรายละเอียดเพื่อนำแผนการพัฒนาครูฯ ไปทดลองใช้ การนำรูปแบบการพัฒนาครูฯ ไปทดลองใช้ในพื้นที่การประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูฯ สรุปผลและถอดบทเรียน
2. **ขอบเขตด้านพื้นที่** คณะผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยทำการศึกษาพื้นที่ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนศูนย์ปัญญาวิทยาคาร อำเภอแหลมทอง จังหวัดตราด ประกอบด้วย โรงเรียนวัดบางปิดบน โรงเรียนบ้านอ่าวตาลคู่ โรงเรียนบางปิดล่าง (ราษฎร์สงเคราะห์) โรงเรียนบ้านธรรมชาติล่าง และโรงเรียนวัดทองธรรมชาติ ซึ่งถือได้ว่าเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

3. **ขอบเขตด้านเวลา** การวิจัยและพัฒนาารูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา แบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ระยะที่ 2 มีระยะเวลาดำเนินการระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2555 – ธันวาคม 2555

📄 ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา/ที่เกี่ยวข้อง

สมศักดิ์ จันทร์ (2555 : 1) การพัฒนาครูมือ “การบริหารจัดการคุณภาพด้วยวงจร PDCA” เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่านเขต 2 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาครูมือ “การบริหารจัดการคุณภาพด้วยวงจร PDCA” ศึกษาผลการใช้คู่มือ “การบริหารจัดการคุณภาพด้วยวงจร PDCA” เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่านเขต 2 ประเมินคู่มือ “การบริหารจัดการคุณภาพด้วยวงจร PDCA” และการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้คู่มือ “แนวการบริหารจัดการด้วยวงจรคุณภาพ PDCA” กลุ่มประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 จำนวน 171 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างคือกลุ่มโรงเรียนมณฑลสองแคว อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน จำนวน 14 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้ เครื่องมือใช้ในการศึกษา คือคู่มือ “การบริหารจัดการคุณภาพด้วยวงจร PDCA” แบบประเมินการใช้คู่มือ “การบริหารจัดการคุณภาพด้วยวงจร PDCA” เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการโรงเรียน และแบบประเมินคู่มือ “การบริหารจัดการคุณภาพด้วยวงจร PDCA” การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้ Program SPSS 12.0 และค่าสถิติ ใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

📄 วิธีการวิจัย

1. การเลือกพื้นที่ดำเนินการ

คณะผู้วิจัยดำเนินการเลือกพื้นที่กรณีศึกษาแบบเจาะจง ต่อเนื่องการดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ระยะที่ 1 “รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก : ศึกษากรณีโรงเรียนกลุ่มปัญญวิทยาการ อำเภอแหลมทอง จังหวัดตราด” โดยดำเนินการประสานงานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็กกลุ่มเป้าหมาย และอาศัยมีเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ดังนี้

1.1 เกณฑ์ทั่วไป

1.1.1 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ต้องเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่จัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีนักเรียน 120 คนลงมา

1.1.2 ผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีความสนใจและเต็มใจเข้าร่วมเป็นพื้นที่ศึกษาวิจัยในการพัฒนาครูและ

ผู้บริหาร รวมไปถึงถึงความมุ่งมั่นและพันธสัญญา ร่วมกันในการปฏิบัติงานวิจัย

1.1.3 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการคมนาคมสะดวก ทั้งนี้เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่คณะวิจัย ในการลงพื้นที่เพื่อ ทำการศึกษาและติดตามประเมินผลโครงการ

1.1.4 เป็นโรงเรียนที่สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่น เช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน กรรมการสถานศึกษา เป็นต้น เพื่อสร้างกลไกการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน

1.1.5 ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวคิดแบบนักพัฒนา คือการสร้างเครือข่ายการทำงาน เพื่อให้เกิดการบูรณาการงานด้าน การศึกษาเข้ากับการเรียนรู้ของท้องถิ่น

1.2 เกณฑ์เฉพาะ

1.2.1 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้แก่ จังหวัดระยอง จังหวัด จันทบุรี และจังหวัดตราด

1.2.2 มีความโดดเด่นเฉพาะพื้นที่ เป็นที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอก อาทิ คณาจารย์และนักศึกษาหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิต ผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ศูนย์ปัญญาวิทยาการอำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราดเป็นการเชื่อมโยงภารกิจการจัดการศึกษาร่วมกันของ โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดจำนวน 5 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ โรงเรียนวัดบางปิดบน โรงเรียนบ้านอ่าวตาลคู่ โรงเรียนบางปิดล่าง(ราษฎร์สงเคราะห์) โรงเรียนบ้านธรรมชาติล่าง และโรงเรียนวัดทอง ธรรมชาติ ในรูปแบบการรวมโรงเรียนและรวมชั้นเรียนแบบศูนย์การเรียนโดยใช้สถานที่ของโรงเรียนวัดบางปิดล่าง(ราษฎร์สงเคราะห์) เป็นสถานที่ให้ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการร่วมกัน และให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ส่วนในที่ตั้งของแต่ละโรงเรียนก็ยังคงดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักเรียนปฐมวัยในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ตามปกติ โดยครูปฐมวัยทำงานร่วมกันแบบเครือข่ายความร่วมมือ

3. วิธีการดำเนินงาน

ในการศึกษาเรื่อง “การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียน ขนาดเล็ก กลุ่มปัญญาวิทยาการ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด” มีวิธีดำเนินงานในลักษณะต่างๆ ดังนี้

3.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3.2 การสำรวจแบบเร่งด่วน

3.3 การติดตามประเมินผล

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 4.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study)
- 4.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)
- 4.3 การสำรวจ ได้แก่ การประเมินแบบเร่งด่วน (RRA – Rapid Rural Appraisal)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักการ ได้แก่ กระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยยึดหลักของตรรกะ ความสมเหตุสมผลเทียบเคียงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องควบคู่ไปกับข้อมูลที่ได้จากบริบท (Context) และจากการใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบ (Descriptive Statistics)

ผลการวิจัย

การศึกษารายกรณี เรื่อง “การวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กกลุ่มปัญญวิทยาการ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด” คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการที่ได้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและการสนทนากลุ่ม การสำรวจแบบเร่งด่วนเกี่ยวกับรูปแบบการขับเคลื่อนด้วยวงจรคุณภาพ PDCA การสำรวจความต้องการในด้านปัจจัยต่างๆ ของผู้บริหารและครูต่อการบริหารสถานศึกษา และการประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจของครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานกับกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารมาทดลองใช้ เพื่อทำการติดตามประเมินผล และถอดบทเรียน ประกอบด้วยประเด็นสำคัญดังนี้

1. บริบทของเครือข่ายโรงเรียนศูนย์ปัญญวิทยาการ
2. รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก : เครือข่ายโรงเรียนกลุ่มปัญญวิทยาการ
3. การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก : เครือข่ายโรงเรียนกลุ่มปัญญวิทยาการ
4. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก : เครือข่ายกลุ่มปัญญวิทยาการ
5. ยทเรียนการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก : เครือข่ายโรงเรียนกลุ่มปัญญวิทยาการ

อภิปรายผล

การนำรูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กไปทดลองใช้ พบว่า ครูเกิด

กระบวนการเรียนรู้ การวางแผน การทำงานอย่างเป็นระบบ/ขั้นตอน อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการนำกระบวนการคุณภาพ PDCA ผันแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครู ผลที่เกิดขึ้นต่อนักเรียน คือ ผลการเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้น คุณภาพการเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามเป้าหมายที่ครูผู้สอนตั้งเอาไว้ในขั้นตอนของกระบวนการคุณภาพ PDCA ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการเมตทัษะการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละระดับมากขึ้น

สำหรับการนำรูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กนำไปใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการจัดการเรียนรู้ การวางแผน การติดตามตรวจสอบ การปรับปรุงการเรียน การเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการนำกระบวนการ PDCA ปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จึงทำให้การบริหารงานมีระบบมากขึ้น เนื่องจากการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาของศูนย์ปัญญาวิทยาคารในการให้ความเสมอภาคในการแสดงความคิดเห็น รวมถึงการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมของศูนย์ปัญญาวิทยาคารอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1. ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของครูและผู้บริหาร และนักเรียนหลังจากมีการนำวงคุณภาพมาขับเคลื่อนโดยออกมาเป็นรูปแบบของกิจกรรม
2. เพื่อให้ทราบถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบที่นำมาขับเคลื่อนการพัฒนาครูและผู้บริหารของการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก
3. เพื่อสามารถนำรูปแบบหลังจากการถอดบทเรียนในการทดลองใช้รูปแบบให้ออกมาเป็นคู่มือการเรียนการสอนและหลักในการบริหารงานได้
4. ทราบนวัตกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมตามสภาพพื้นที่และบริบทของสังคมไทย เพื่อใช้สำหรับเผยแพร่และขยายผลในวงกว้าง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ระดับนโยบาย

ศูนย์ปัญญาวิทยาคารมีแนวทางในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นตัวผู้เรียนและชุมชนเป็นสำคัญ จึงทำให้ศูนย์ปัญญาวิทยาคารมีการกำหนดนโยบายร่วมกันของคณะครูและผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. บุคคลสามารถประยุกต์ใช้เทคนิค PDCA ในการขับเคลื่อนงานสู่คุณภาพที่สูงขึ้น นำไปสู่การขับเคลื่อนทั้งองค์กร
2. การนำกระบวนการ PDCA ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนสามารถส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพที่ดี
3. การใช้กระบวนการ PDCA เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและพัฒนาผู้เรียนตามลำดับขั้นตอน มีการบันทึกไว้เป็น

หลักฐาน มีร่องรอย ทำงานเป็นระบบมากขึ้น

ระดับปฏิบัติการ

ในการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ศูนย์ปัญญาวิทยาคารมีข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานร่วมกัน ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. ต้องมีการทบทวนการทำงานและจัดทำรูปแบบการบริหารที่เป็นระบบ
2. การนำ PDCA มาใช้ในการขับเคลื่อนจะทำให้เกิดความรอบคอบ การไตร่ตรอง มีการวางแผนก่อนที่จะทำงานและเพื่อนำไปใช้จริง ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน
3. นำความรู้ไปปรับใช้มันเรื่องการจัดวางแผนการทำงานในรูปแบบ PDCA ให้เห็นแนวทางการทำงานที่ดีขึ้น
4. หากจัดกิจกรรมต่างๆ แล้วที่การดำเนินการตามวงจร PDCA สามารถแก้ปัญหาหรือพัฒนาได้ตรงจุด
5. กระบวนการขับเคลื่อน PDCA สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองไปสู่การปรับปรุงระบบตำแหน่งให้สูงขึ้น

การเผยแพร่ขยายผล

การเผยแพร่ขยายผลการวิจัยและพัฒนาการนำรูปแบบการพัฒนาและผู้บริหารสถานศึกษาขยายผลไปสู่โรงเรียนอื่น โดยศูนย์ปัญญาวิทยาคารได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเผยแพร่และขยายผล ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. สำนวความพร้อมของสถานศึกษานั้นๆ ในการให้ความร่วมมือ
2. โรงเรียนที่ขยายผลควรต้องเข้าใจบริบทในการทำงาน
3. ต้องได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง
4. ทุกภาคส่วนต้องสร้างความเข้าใจและความตระหนักเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาให้ผู้ได้รับการอบรมในทุกๆ ระบบ